KIVONAT

A ProBBTE+ program

BBTE – egy világszínvonalú (*world-class)* egyetemért, a bizalom és a nyitás jegyében

Mottó: *Neminem Resideo* (*Mindenkinek fontos szerepe van*)

Kedves Kollégák!

Benyújtom pályázatom egyetemünk rektori tisztségére, egy világszínvonalú (*world-class*) egyetem paradigmájába ágyazva, úgy, hogy az egyben alapító értékeinket is megjelenítse, mindazokkal az erényekkel, amelyekről úgy gondolom, hogy a *bizalom* és a *nyitás* modern humanista szellemében az egyetem eszményéhez tartoznak: a *Hagyományt* (*a Józan ész révén*) és *Kiválóságot* (*a Racionalitás/Bölcsesség révén*), hogy ezen a talajon olyan szervezeti kultúrát építsünk, amelynek középpontjában a *szolidaritás* és *együttműködés* áll, az *etika* irányította intézményi keretek között, amelyek a maguk során *becsülettel* és *bátorsággal* szolgálják egyetemi küldetésünket. Ennek a programnak a jegyében a kiválóság nem egy kizárólagos, elzárkózó berendezkedés, hanem olyan humanista, inkluzív intézményi keret, amely támogatja és ösztönzi az akadémiai közösség valamennyi tagjának kvalitásait. E program mentén a BBTE az ország első egyetemévé válik, jellemépítő, kompetenciákat generáló, jó állampolgárokat nevelő intézménnyé, amely a tudásalapú jólét forrása Kolozsvár, Erdély és az egész ország számára, az országos tudományosság és kultúra alapvető viszonyítási pontja. Ugyanakkor nemzetközi szinten is elismert felsőoktatási intézmény lesz, amely támogatja a hazai kultúrát, és hozzájárul a tudásalapú civilizáció fejlődéséhez.

A BBTE fő küldetése a hallgatókra összpontosító, korszerű oktatás biztosítása a tudományos kiválóság és a jellemformálás révén, ahol a szakmai, kulturális-művészeti és sporttevékenységek egy *world-class* típusú egyetemi modellben szervezőnek harmonikus egységbe. Ezáltal olyan szakmai és személyes fejlődési lehetőséget tud biztosítani, amely egyaránt igazodik a hallgatók

igényeihez/érdekeihez és az oktatók, kutatók igényeihez/hivatásához. A hallgató nem az oktatási szolgáltatások tárgya vagy haszonélvezője, hanem az oktatók és kutatók aktív partnere, a BBTE akadémiai közösségének teljes jogú tagja. Nemzetközi viszonylatban a BBTE egyedisége elsősorban multikulturális jellegéből fakad, mind szervezeti felépítése, mind felvállalt múltja tekintetében. Intézményünknek ezt az alapvető sajátosságát a továbbiakban is fejlesztenünk és értékesítenünk kell, ezáltal is növelve a BBTE versenyképességét.

E küldetés megvalósítása során szerepem az egyetemi autonómia és demokrácia biztosítása lesz. Egy modern egyetemen a gondolat szabadságát és az igazság keresését nem lehet korlátozni. Nem lehet önkényesen megszabni gondolkodási és cselekvési irányvonalakat. Egyetemünknek a szabadság, a tudomány, a szépség és a jóság, a jellemépülés és a szellemi kiválóság házának kell lennie, olyan intézménynek, amely az ország javát, és általában a tudás tárházának bővülését szolgálja. Azt szeretném, hogy olyan intézményi mechanizmusokat hozzunk létre, amelyek segítségével közösségünk tagjainak érdekeit/értékeit érvényesíthetjük oly módon, hogy az együttműködés és a szolidaritás autonóm egyének szabad elköteleződéséből fakadjon, és ne egy központosított intézményes hatalom által diktált kényszerűségből. Az igazság szolgálói között tiszteletnek és szívélyességnek kell uralkodnia, kiszorítva az egyetemi feudalizmust, a klikkszellemet és a csoportérdekeket. Olyan rektor szeretnék lenni, aki megteremti és fenntartja a normalitás közegét, egy olyan keretet, amelyben a kollégák akadémiai szinten megnyilvánulhatnak anélkül, hogy állandó jelleggel értékelni és irányítani kellene őket, miközben választott tisztségviselőink megértik, hogy ők a mi képviselőink, és nem „főnökeink”. Hiszek tehát az intézményes hatalom decentralizációjában és megosztásában, az ahhoz társuló felelősségek vállalásával együtt. Olyan akadémiai légkört szeretnék kialakítani mindannyiunk számára, amelyben a minket körülvevő világ előrejelezhetetlen történéseit nem veszélyforrásként, hanem fejlődési lehetőségként fogjuk fel, és amelyben a jutalmazás és a társainkba vetett bizalom helyettesíti elsődleges intézményi reflexként a hibák számontartását és a büntető jellegű eljárásokat.

A világban bekövetkező változások és a természetszerű generációváltások Romániában is változásokat idéznek elő. Annak a generációnak vagyok a tagja, amelyet nem fertőzött meg a kommunista-totalitárius ideológia (az 1989-es forradalom idején középiskolás voltam), ám már eléggé érett volt ahhoz, hogy fölfogja a rendszer elnyomó jellegét. Ez a kettős kötődés, amelyet a múlt szellemi emlékezete és a jelen hatalmas kihívásai határoznak meg, a világ fejlődéséhez való

gyors kapcsolódásunkat teszi lehetővé, és ezáltal pozitív, generációkat összekötő szerepet játszhatunk. A BBTE helyzete jelen pillanatban meglehetősen bonyolult: az 1989 után beindult fejlődés minőségi ugrást eredményezhet, amely visszahelyezhet bennünket az európai egyetemi fősodorba, vagy a hanyatlás tanúi lehetünk, a totalitárius rendszer idejéből öröklött intézményi gyakorlatok fennmaradásának köszönhetően, amelyre az átmenet egyes csődös közpolitikái is ráerősítenek. Az az intézményi vízió, amelyet felvállalok, és amelyet együttes erővel kell megvalósítanunk, egyetemünk fejlődési iránya szempontjából meghatározó lesz. Nem hiszem, hogy egy ilyen elképzelést egyedül meg lehetne valósítani; ellenkezőleg: ez csapatmunka lesz, a BBTE által minden szinten megválasztott leendő egyetemi vezetőséggel, és Önökkel mindannyiukkal, valamennyi egyetemi kollégával karöltve kell dolgoznunk érte Egy híres kijelentést parafrazálva: *valamennyiünk viselkedésétől függ ma mindannyiunk egyetemi sorsa,* a BBTE közösség sorsa!

A BBTE Chartájának és költségvetésének teljes tiszteletben tartásával a ProBBTE+ program céljául tűzi ki a BBTE *world-class* típusú egyetemként való végleges beágyazását az európai/nemzetközi akadémiai mezőnybe, fenntartva az egyetemalapítók *hagyomány* és *kiválóság* melletti elkötelezettségét. A ProBBTE+ program realista és kiegyensúlyozott. Nem törekszik a BBTE erőltetett vagy irreális fejlesztésére, de nem is támogat egy olyan *status quo*-t, amely tehetetlenséget eredményez, és nagy valószínűséggel kockázatot is a gyors ritmusban fejlődő világunkban, sem valamiféle előreláthatatlan és megjósolhatatlan „organicista” fejlődést (amely vagy bekövetkezik, vagy nem). A ProBBTE+ program a BBTE proaktív fejlesztése mellett foglal állást, az emberekért és emberek által, intézménytámogatási politikák alapján, a *Neminem resideo* (a közösség minden jóhiszemű tagjának megvan a maga fontos szerepe, és senkit nem hagyunk hátra) elkötelezettség jegyében, a *bizalom* és a *nyitás* akadémiai paradigmájában.

Mindannyiunk iránti tiszteletből egy olyan programot állítottam össze, amely nem kerüli meg a konkrét kérdéseket, amelyekkel gyakorta szembesülünk. Nem ígérek, populista vagy naiv módon, fantazmagórikus megoldásokat vagy fejlesztéseket, hangzatos és ellenállhatatlan, ám nehezen ellenőrizhető általánosságokat. Biztosan még több részletről és releváns kérdésről is szót kellene ejteni, de ezeket örömmel vitatom majd meg Önökkel a rektorválasztást megelőző találkozások alkalmával, elkerülendő, hogy a jelen program egy operatív tervvé vagy átláthatatlan elképzeléscsomaggá alakuljon. Amint azt már a megmérettetés iránti érdeklődésem bejelentésekor megfogalmaztam, a BBTE rektora lenni számomra nem karrierlehetőséget jelent, hanem egy

mesés múlttal, dinamikus jelennel és végtelen lehetőségekkel rendelkező egyetem/közösség szolgálatának magas hivatását. A ProBBTE+ program a következő általános koncepcionális keretből indul ki:

- A BBTE komplex akadémiai profillal rendelkezik: három tagozattal működő, multikulturális egyetem, amely a művészetektől a hittudományokon, a humán és társadalomtudományokon át a természet-/élettudományokig, a matematikáig/informatikáig, a mérnöki és műszaki tudományokig számos területet felölel, s ezáltal sokféle tudományos, kulturális, műszaki és szakmai szempontot egyesít. Fontos számomra, hogy érezzem a kollégák bizalmát és támogatását minden szakterületről és minden tagozatról egyaránt. A BBTE valamennyi 1989 utáni rektora olyan tudományos profillal rendelkezett, amely szerencsésen ötvözte a tudományokat a kulturális és humán területekkel. Természetszerűleg egyeseknél a tudományok, míg másoknál a kulturális/humán területek domináltak, anélkül azonban, hogy bármelyik hiányzott volna. Az én akadémiai profilom, jóllehet alapképzettségemnek köszönhetően (a pszichológia felől érkezve) erőteljes kulturális-humán/társadalomkutató elemekkel is rendelkezik, inkább a tudományok felé hajlik, klinikai/kísérleti pszichológiai szakosodásomból adódóan. Ám mindent összevetve mégis olyan személy vagyok, aki nyitott a közvetítésre és a helyzetek emberközpontú megértésére. Ezért nagyon fontos számomra, hogy közvetítsem a kollégák felé, hogy megértem, tiszteletben tartom és támogatom a BBTE valamennyi egyetemi szakterületének sajátosságát, és hogy a BBTE multikulturalitása nem képezheti vita tárgyát.
- A BBTE már vállalja egy *world-class* típusú egyetem akadémiai küldetésének mindhárom elemét: (1) oktatás, (2) kutatás-fejlesztés-innováció és (3) a társadalommal való kapcsolat. Tudományos eredményeim révén, amelyek közül néhánynak nemzetközi visszhangja van, a saját akadémiai profilom többnyire a tudományokhoz kötődik. Ez örömmel tölt el, de néha úgy tűnik, hogy az általános felfogás szerint a tudományosság beárnyékolja az akadémiai karrierem egyéb komponenseinek jelentőségét, amelyeket egyenlő mértékben hasznosítottam és folyamatosan igyekszem hasznosítani. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy tagja lehettem a Bologna-díjas tanárok legelső generációjának, s a tanítást tekintem egyik lényegi elemnek, amely engem BBTE-s egyetemi tanárként meghatároz. Továbbá, létrehoztam a legelső egyetemi pszichológiai klinikát, amely szakszolgáltatásokat biztosít a közösségnek (nemcsak az innováció/versenyképesség terén, hanem hátrányos helyzetű csoportok számára is). Azt hiszem,

hogy a BBTE-n/Kolozsváron/az országban közismertebb pszichológusok közül én vagyok az egyedüli, aki – bár lehetőségem lett volna rá – nem alakított ki magánpraxist (habár nagyra értékelem mindazokat, akik ezt megtették!). Úgy döntöttem, hogy ezeket a tevékenységeket egyetemi keretek között folytatom, azzal a szándékkal, hogy megerősödjön az intézmény és a közösség kapcsolata. Azt szeretném tehát, ha az akadémiai és a szakmai profilomat a megfelelő módon és helyesen érzékelné a BBTE közössége. Határozottan állítom, hogy értem, tisztelem és támogatom, saját személyes példámon keresztül is, egy modern egyetem mindhárom küldetését.

- Úgy gondolom, hogy az egyetem elsősorban a diákok számára van, és azután az oktatói, kutatói és adminisztratív tisztségek számára; ha nincsenek diákok, nem létezik egyetem sem! Olyan programot állítottam össze, amely a hallgatók értékeinek és vágyainak szolgálatában áll, legalább stratégiai és szemléleti szinten, túl azon a tényen, hogy mindannyian tanulhatunk egymástól új értékeket és törekvéseket.
- A BBTE alapvető szerepet játszik Kolozsvár, Erdély és Románia életében. Ilyenformán számomra nagyon fontos, hogy jó kommunikáció alakuljon ki a társadalmi-gazdasági közeggel, a modern társadalmi aktivizmus szereplőivel és általában a társadalommal.

A ProBBTE+ programban egy *world-class* típusú egyetem küldetésének három fő eleme kiegyensúlyozottan kapcsolódik össze, biztosítva nemcsak a BBTE valamennyi alkalmazottja képességeinek hasznosulását, hanem a hallgatók különféle igényeinek kielégítését is. Természetesen, a hármas küldetés mindenikét legalább bizonyos minőségi/teljesítményi követelményeknek megfelelő szinten kell megvalósítanunk, ahogyan azt az országos/nemzetközi szabályozások megkövetelik, és ahogyan azokat a lehetőségekhez mérten a BBTE közössége meghatározza. Ezeken a minimális követelményeken túl, a BBTE közösségének valamennyi tagja az értékei/érdekei függvényében elköteleződhet amellett, hogy a BBTE küldetései közül még jobb teljesítményt mutasson fel egyik vagy másik esetén (vagy, akár vegyesen, mindhárom területen). A választási lehetőségek sokfélesége, ezek tisztelete, és az akadémiai karrier fejlődését szolgáló rugalmas útvonalak bátorítása alapvető összetevői ennek a programnak. Ráadásul, egy mai *world-class* típusú egyetem úgy valósítja meg hármas küldetését, hogy egy új akadémiai paradigmát alkalmaz, amelyet a ProBBTE+ program a *bizalom* és a *nyitás* révén határoz meg.

A *bizalom* azt jelenti, hogy az akadémiai programok és az oktatói/kutatói testület saját maguk szabályozzák fejlődési célkitűzéseiket, illetve a szakmai pálya ívét és mutatóit (*bottom-up),*

beillesztve egy minimálisan meghatározott *(top-down)* általános keretbe, így az egyetemi vezetőségnek mindössze annyi szerepe lenne, hogy mindezek teljesítését ellenőrizze. Az az elgondolás, miszerint a vezetőség az egyedüli szerv, amely cselekvési irányvonalakat és teljesítménnyel vagy kiértékeléssel kapcsolatos mutatókat ír elő az intézményen belül, jelenleg teljességgel meghaladott, és a javasolt logika inkább a *bizalmon* alapuló *társrészvétel/együttműködés*. Ebben a folyamatban a minőségnek egyre inkább ki kell egészítenie a mennyiségre történő összpontosítást, sőt, egyes területeken akár helyettesítenie is kellene a mennyiségre fektetett hangsúlyt.

A *nyitás* két lényeges szempontot vesz figyelembe. Az első: az egyetemnek szerepe van egyetemen kívüli megismerési folyamatok katalizálásában is, aktív résztvevőjeként saját világának, ami egyértelműen szükséges ma, amikor az emberek iskolázottsági szintje magasabb, és a tudáshoz való hozzáférés az előző korszakokhoz viszonyítva lényegesen demokratikusabb. A második szempont arra a tényre vonatkozik, hogy az egyetemnek magának is nyitott térré kell válnia mindazok számára, akik a hagyományos akadémiai közösségen (hallgatók/oktatók/kutatók/adminisztratív személyzet) kívül vannak, és kompetens és kreatív módon szeretnének bekapcsolódni az ismeretszerzésbe.

Ahogyan azt már említettem, a ProBBTE+ program nem törekszik a BBTE erőltetett vagy irreális fejlődésére, de nem is támogat egy olyan *status quo*-t, amely tehetetlenséget eredményez , sem egy „organicista” fejlődést (amely vagy bekövetkezik, vagy nem). A tét egy igazán kollegiális intézmény konszolidációja, amelynek eredményeként az egyetem legjobb változatát kínálhatjuk az akadémiai közösségnek és a társadalomnak, amelyet jelenlegi eszközeinkkel meg tudunk valósítani. A bizalom, a nyitás, a sokféleség nemcsak elvont értékek, hanem a valóban horizontális jellegű intézményi gyakorlatok alapja. Hamis hierarchiák nélkül, tekintélyuralom nélkül, haladásellenes gesztusok nélkül, diszkrimináció nélkül, ugyanakkor nagy elismeréssel az oktatói, kutatói vagy adminisztratív munka kiválósága iránt. A ProBBTE+ program a BBTE fejlődését támogatja, az emberekért és emberek által, megfelelő intézménytámogatási politikák alapján, a *Neminem resideo* elv jegyében, a *bizalom* és a *nyitás* akadémiai paradigmájába ágyazva. Például az egyetemi rangsorokban való még jobb helyezés elérése önmagában nem lehet cél, hanem az intézményi diagnózis eszköze, amely megmutatja, mit kell racionálisan tennünk annak érdekében, hogy a BBTE szervezeti kultúráját jobbá tegyük, és még stabilabban beágyazódjunk a nemzetközi akadémiai mezőnybe, ami a BBTE alkalmazottainak és hallgatóinak javát szolgálná. Továbbá a

legkorszerűbb nemzetközi követelményekhez való viszonyítást nem valamiféle öngyarmatosító magatartásként kell értelmezni, hanem olyan lehetőségként, amelynek révén a BBTE-n gyakorlatba ültetünk bizonyos szabályokat/formákat/politikákat, amelyek majd teljesítményt és jólétet eredményeznek, még akkor is, ha a tényleges teljesítményt mindannyiszor a rendelkezésre álló erőforrásoknak kell megfeleltetnünk.

A world-class státus eléréséhez két fontos útvonal vezet, amelyeket a sikeres egyetemek legtöbbször egyszerre követnek. Az első lépés a pénzügyileg és törvényhozói szinten is támogatott egyetemi versenyképesség. A második lépés az egyetem humán és társadalmi tőkéjének növelése, felzárkóztatási mechanizmusok kiépítése révén. A ProBBTE+ program célul tűzi ki mindkét lépésnek a maximális érvényesítését tekintettel arra, hogy egy olyan egyetem, mint a BBTE, nem fogadhat el egy kizárólagosságra épülő, exkluzivista projektet, de nem is maradhat örökös várakozási állapotban: a tehetetlenség nem eredményez átalakulást, legfennebb véletlenszerűen.

Ez a szemlélet, amelyet részben már gyakorlatba ültettünk a STAR-BBTE Intézet (http://starubb.institute.ubbcluj.ro/) elindítása révén, a BBTE-t országos szinten a legelső helyre juttatta a nemzetközi egyetemi rangsorokban, egy nemzetközi minőségi auditálás eredményeként pedig az egyetem megkapta a kiváló nemzetközi egyetemi státust az oktatás és a kutatás terén egyaránt (QS****). Tehát a helyezések javulása a nemzetközi egyetemi rangsorokban, valamint a *world-class* státus (QS*****) elérése (1) reális, (a kísérleti projekt a STAR-BBTE Intézet révén sikeresen lezajlott), (2) a BBTE közösségének javára történik (javítja a jólétet /a szakmai elégedettséget / a hallgatók munkaerő-piaci elhelyezkedését) és (3) egyszerre szolgálja a térség javát (Kolozsvárnak/Erdélynek szüksége van egy jelentős akadémiai központra az országban, amely támogatja a fejlődését), valamint országét (Romániának szüksége van *world-class* típusú egyetemekre, amelyek nemzetközi szinten versenyképességi előnyt biztosítanak számára).

Mindent összegezve, hiszek abban, hogy az általam felvázolt program megvalósítható, amennyiben azt a BBTE teljes közössége felvállalja, és együttműködik, szolidaritást vállal annak érdekében, hogy józan értelemmel, bölcsességgel és bátorsággal teljesítsük és gyakorlatba ültessük az egyetemalapítók vízióját, akik maguk is minden szálon szerettek volna kapcsolódni a legkorszerűbb nemzetközi akadémiai modellekhez. A STAR-BBTE Intézet (http://starubb.institute.ubbcluj.ro/) tekinthető olyan egységnek, amely viszonylag rövid idő alatt már végighaladt egy hasonló programon, jelentős eredményeket érve el. A ProBBTE+ program egyetemi szinten szeretné kiterjeszteni a STAR-BBTE Intézet keretében kipróbált legfontosabb

mechanizmusokat és az ezzel kapcsolatos tapasztalatokat, valamint újabbakat is, mindezt (1) egy stratégiai folyamat mentén, de nem direktív módon, (2) az akadémiai (oktatói és kutatói) teljesítményre összpontosítva, ugyanakkor a legközelebbi fejlődési zónában maradva és a szakmai elégtételre/munkahelyi/tanulási életminőségre figyelve, (3) a multikulturalitás értékelésével és a BBTE szervezeti kultúrája sokféleségének elismerésével, ugyanakkora szakterületekre jellemző nemzetközi mintákba ágyazva, (4) az egyetemi oktatók/kutatók akadémiai lehetőségeinek sokféleségét bátorítva, ám azokat világosan körvonalazva, (5) azzal az elkötelezettséggel, hogy az adminisztratív folyamatok a fejlődést szolgálják, és ne feltételeket szabjanak számára.

dr. Daniel David egyetemi tanár